

Dr. Kolláth György

Néha bizarr módon képződnek, állnak össze fogalmak, szlogenek és akciók a kommunikáció boszorkánykonyhájában. Ilyen kitaláció immár a nemzeti petíció is. Nemzeti van színházból, bajnokságból, középből, dalból, italból és eledelből: úgyszólván bármiből. Hithű szurkolói tábor, „FAN-CLUB, B-közép is lassan /a Megasztártól a vallási műsorokig/ mindenhez kapcsolódhat. 1989 október 23. óta ugyanakkor – nem ezen a néven, mégis - van alkotmányos jog a petíció(zás)hoz. Az Alkotmány 64. §-sa így szól: „A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy egyedül vagy másokkal együtt írásban kérelmet vagy panaszt terjesszen az illetékes állami szerv elé”. Most ismerkedünk meg tehát mindezek legkisebb közös többszörösével, vagy legnagyobb közös osztójával. Meghirdették a nemzet egy milliós sokaságát átfogó petíciót. Alírásgyűjtés indul a jobb oldalról – talán majd a Váci út felel neki? Vagy ez is csak úgy jár, mint volt néhány korábbi feliratkozás?

Cím
Nemzeti P-közép
Dátum
2004.03.29.

A jogászok bűne-baja, hogy mindent (túl) komolyan vesznek. Akit nem varázsol el a kampány-esemény, s a dolgok mélyére, jogi lényegére tekint, el nem kötött szálatokat talál. Ezekről szól írásom. 14 év óta ígérik, ám még nem készült el a fenti alapjognak a „működtető” törvénye. Így a „petíciós” jogi részleteket még leginkább az 1977. évi I. törvény (a korabeli „panasztörvény”) állapítja meg. (Vannak petíciós elemek a szabad demonstrációk környékén is.)

A panasztörvény ihletője a politikai kényszer volt, mely a szovjet blokkal szembeni amerikai emberi jogi elmarasztalások és követelések megélénkülését próbálta ellentételezni a „közérdekű bejelentések, javaslatok és panaszok” intézésének törvényi megjelenítésével. Ez 77-ben itthon is csak egy nagyon mérsékelt „jus murmurandi” volt és lehetett. Fő célja a nemzetközi domborítás volt (lám, nekünk ilyen is van, ez ám a szocialista demokrácia kiteljesítése). Kétségtelen viszont, hogy ez a törvény adott először jogi értékű definíciókat, s szabott meg válaszadási kötelmet, ez írta elő, hogy már mégse az vizsgáljon és válaszoljon, akit a panasz kritizál, s ez állapította meg a névtelen bejelentések intézésének ma is hatályos kompromisszumát (ti. a névtelen bejelentés vizsgálata mellőzhető, nem automatikus sorsa a papírkosár). Közérdekű bejelentés, javaslat és panasz ügyben kb. ma is itt tartunk. Erre fel jön az aktuális, nagy dobás. A Nemzeti Petíciót befogadni, jól kezelni, illő módon elintézni és megválaszolni (!) ember aligha lesz képes. Talán nem is ez a cél. A dolog leginkább monstre politikai hirdetésként értelmezhető. Legfeljebb a jog megint a politika pékinasává válhat.

Mindazonáltal a petíció intézménye nem újdonság a világ jogrendjében. Gyönyörű dolgokat ír róla pl. az 1999-ben megjelent Jogi lexikon (492. ol.) Itt a petíció latin eredetű kérvény, folyamodvány, panasz képviselői, közigazgatási szervekhez, illetve döntési joggal rendelkező személyekhez, hatóságokhoz. A petíció értelmét az által nyeri el, hogy a peticionált (sic!) szerv köteles a petícióra reagálni. A reagálás minősége és terjedelme a tételes jogi szabályozás függvénye, mely rendszerint az alkotmány megfelelő rendelkezését kibontó törvényben található. Fentebb a lexikon megállapítja: ez régiesen folyamodvány, mellyel kapcsolatban a címzettet jogi értelemben legalább válaszadási kötelezettség terheli.

Hanem, a mostani gondolat politikumát, alfáját és ómegáját ugyanitt, kicsit lejjebb találtam meg. Meseszerű példabeszéd szól egy ősi angol intézményről, melynek neve: Petition of Right (a Jog kérvénye). Történt, hogy az angol polgári forradalom folyamán Sir E. Coke megfogalmazott egy dokumentumot, amelyet utóbb a parlament mindkét háza törvényként elfogadott és a király is szentesített, még 1628-ban. A dokumentum sérelmeket sorol fel, az önkény ellen áll ki. Kéri pl., hogy a parlament jóváhagyása nélkül adót ne vessen ki az uralkodó, s az adófizetés megtagadásáért

Dr. Kolláth György

senkit ne büntessenek meg. A petíció visszautal a Magna Charta rendelkezéseire, a szabadságjogok kiterjesztését kéri a király minden alattvalójára, mellyel hozzájárult az alkotmányosság térhódításához – mondja a lexikon. Aztán jött majdnem 400 év, és e petíció révén is kiteljesedett a brit demokrácia, a Jog kérvénye pedig bevonult a jogtörténetbe.

De vajon ugyanerről volna szó ma nálunk is? Kétlem. Sokkal inkább egy népi kezdeményezés amorf elindítása látható, prognosztizálható. Tény, hogy az Alkotmány 28/C §. (5) bekezdése mindjárt az első alpontban tiltja népszavazás tartását a költségvetésről, s a költségvetés végrehajtásáról. A népi kezdeményezés szabálya ilyen tilalmat nem állít fel, mindössze azt mondja, hogy ez a forma arra irányulhat, hogy „az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tűzze napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni”. És ehhez aláírást gyűjteni két hónapig lehet. Jogi feltétel a legalább 50 ezer választópolgár szignója, és kötött szabályok szólnak az eljárás rendjére, garanciáira vonatkozóan is. Mennyivel könnyebb csak úgy, másodszándékkal, közvetlen közjogi felhasználás célja nélkül igényeket bespájnolni?

Jómagam nem állítom, hogy a kezdeményezés jogellenes lenne. Nem ismerni ma olyan konkrét tényezőt, okot, amely ezt verifikálná. Tekintve, hogy az aláírás önkéntes, direkt adatvédelmi problémát sem észlelek még. Van tehát esély arra, hogy a beérkező „bázis”, adattömeg kezelése, felhasználása, tárolás és majd a megsemmisítése törvényes legyen. Van kiváló, független, parlament által választott szakember vezetette adatvédelmi nyilvántartás, tehát e percben még nem aggódnék, hogy többen, közösen elbliccelik a szigorú normák tiszteletben tartását.

A fentiek szerint más gondom akad. Nevezetesen három dolog: Egyfelől az, hogy „necces” kampányesemények kikezdhetik az alkotmányos elvek, garanciák szilárdságát. Ha egyszer ugyanis költségvetési kérdésben nincs helye népszavazásnak, akkor ne tessék ezzel tesztelni mégis a polgárok közösségét. Az Alkotmány nem kommunikációs olvasó-, vagy forgatókönyv, neki nincsen kampány-üzemmódja. Másfelől: a petíció lényege a válaszadás kötelezettsége. Fog majd a Magyar Országgyűlés 30 napon belül, írásban felelni a népnek? És ha igen: mit, kik, milyen arányban, miféle előjáték és utószinkron közepette? Vagy ez akkor már csak annyit ér, s annyira is lesz fontos, mint volt olimpiázni? Végül: ha már ennyire és tényleg fontos a petíciós jog, nem kellett volna egy szelíd utalás arra, hogy természetszerűleg még az idén napirendre tűzzük az erről szóló alapjog XXI. századi tétélezését, és abban akkor is kétharmados elfogadása törekszünk, ha ezt az alaptörvény nem így írja elő?!

Máskülönben ez az egész akció klasszikus angol idézettel csupán: szó, szó, szó.